

MATOUŠ

fryšavský farní občasník

19. SRAZ RODÁKŮ 2001

NA UVÍTANOU V RODIŠTI

Drazí farníci, milí přátelé a dnes rovněž rodáci!

Kde domov můj? - Touto otázkou začíná nejkrásnější česká píseň, naše státní hymna. Každý člověk chce mít domov. Svoje útočiště, kde se cítí dobře, v bezpečí, přijat, milován. Jak velkým ochuzením je nepoznat teplo domova, názorně vidíme na osudech lidí vyrostlých v dětských „domovech“ nebo podobných zařízeních. Opravdu šťastný, kdo může odpovédět, kde je jeho domov.

Mnozí z vás mají svůj domov právě zde, v srdci Žďárských vrchů na Fryšavě. Tady jste se narodili, vyrůstali, sbírali svoje první životní zkušenosti. Jiné sem zavál života běh a zapustili tady na horách svoje kořeny. Naopak spousta z vás, podobně jako voda pramenící v hustých okolních lesích, jste se rozběhli do širého světa a v něm našli svůj nový domov. Ale věřím, že na svou domovinu jste v něm nikdy nezapomněli.

Když se nyní scházíte, je to jedinečná příležitost zavzpomínat i srovnat, co se na Fryšavě za uplynulá léta změnilo. Jistě k místům, která k Fryšavě neoddělitelně patří, náleží kostel sv. Matouše. Je svědkem, že v tomto kraji Vysočiny žijí křesťané, kteří zůstali své víře věrni. I když je nás malé stádce, neseme poselství evangelia do 3. tisíciletí. Jakým způsobem, to podle viditelného můžete posoudit sami, a co vidět není, nechť ohodnotí Bůh.

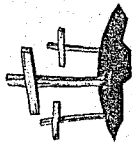
Přeji vám, ať prožijete na Fryšavě radostné chvíle. A při rozhlášení po zemské ráji okolo nás, nezapomenete pozvednout oči a srdce směrem, kam nám ukazuje věž fryšavského kostela. Kde je náš opravdový a trvalý domov.

P. Josef Pohanka

Historické ohlednutí

Milí krajané z Fryšavy a okolí!

Ať přijíždíte na Fryšavu z kterékoliv strany, odevšad vás zdaleka vítá věž našeho kostela. Není to tak dlouho, co jsme vzpomínali dvoustoletého výročí jeho postavení roku 1788.

Po založení vesnice si tu první osadníci postavili dřevěný kříž ve středu dědiny naproti hamru pod rybníkem. Je zakreslen na Kroupalově první mapě asi na zahradě čísla tři. Podobně si první osadníci ve Třech Studních postavili kříž nad dědinou u rozcestí k Fryšavě a Cikhnáji. Je tam dodnes, nedávno obnovený. Sklenští si postavili kříž uprostřed vesnice mezi lípami pod dnešní kapličkou.

U těch křížů se naši předkové scházeli k děkovným a prosebným modlitbám a k zbožným písním. Vždyť sotva se jim podařilo každou neděli dostat do kostela. Nejbližší kostel byl zpočátku ve Žďárském klášteře – dvě hodiny cesty. To bylo dost v létě, natož v zimě. Pak postavili kostel v Novém Městě, tam to měli o trochu blíž. Ještě blíž to měli, když byl postaven kostel v Herálci a Fryšava byla přifařena tam. Po Herálci připadla Fryšava farnosti k Německému – dnes Sněžnému.

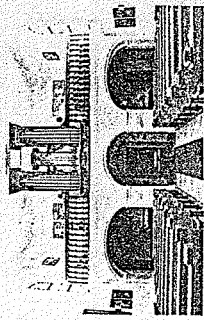
Občas přicházejí zdejší rodáci, že si chtějí sestavit svůj rodokmen. Ptají se, kde mají hledat. A diví se, když slyší, kde všude jsou ve křestních matrikách obyvatelé Fryšavy zapsáni.

Není divu, s jakou radostí se pustili do stavby kostela naši předkové, když konečně dostali dovolení, že si mohou postavit svůj kostel doma, v obci.

S plány starosti nebyly – ty obkreslovali vrchnostensí úředníci jeden od druhého. Naši je dostali z Nového Města. Nakácet dřevo na strop a vazbu stihli než rozlál sníh. Hned v předjaří sbírala a navázela celá dědina kámen z tarasů kolem polí a luk. A bylo toho kamene potřeba nějakých fůr – vždyť i celá věž až do vrchu je z kamene. Cihlářská hlina – jíl – se na našich vrškách těžko najde – zde se udrželo jen kamení a pisek jako pozůstatek po dávných horách, vysokých kdysi jako dnešní Tatry.

Ještě museli mužští s dětmi ve stodolách naloupat tisíce šindelů. A když napálili vápna z klášterní vápenice a navozili fůry pisku, mohli hned zjara začít se stavbou kostela. Jak velkorysá stavba uprostřed dědiny o několika desítkách chalup – dřevěnic, přikrčených k zemi! A jejich technika? Kolečko, trakař, lopata.

A trvání stavby? Zjara 1788 začali, na podzim skončili. A to už měli ze zrušených kostelů sehnány svatostánek, kazatelnu, křtitelnici a varhany. Ty nedávno odborníci přiřadili k nejvácnějším v celém regionu.

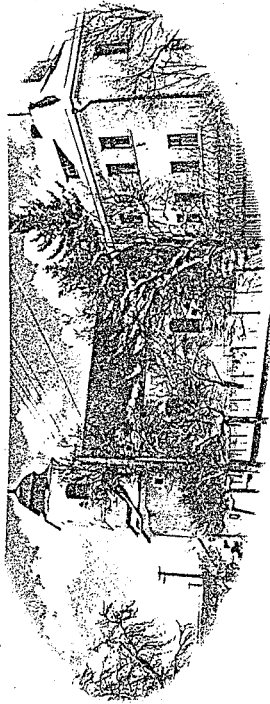

A tak máme kostel, v kterém si návštěvníci libují. Uprostřed dnešního zmateného a upospíchaného světa tu nacházejí ostrov pohody, zklidnění a meditace.

Ať se i vám u nás líbí!

To vám přeje váš starý farář, který je tu mezi vámi už dvacátý rok.

Ladislav Simajchl

Odkud má Fryšava své jméno

Po čem má své jméno obec Sklené, to je jasné: první postavili sklárnu, aby mohli zužitkovat dřevo a uhlí z mlířů.

Po čem se jmenuje druhá obec Tři Studně, to je také jasné. První tři chalupy, které tam vznikaly na pasece pod cestou od Kláštera, byly postaveny u tří studánek. V klášterském muzeu je stará mapa, na které jsou vyznačeny ty tři studánky s prvními třemi chalupami.

Ale odkud má své jméno Fryšava, to nikdo přesně nepamatoval.

Jedni soudili, že to bylo podle pověsti: „Frisch auf!“ – jak volali němečtí havíři z rudných štól vzhůru na své druhy, aby rumpálem vytáhli koše naplněné železnou rudou.

Pověst vypráví o statném hamerníkovi, kterému podle toho povětu říkali lidé „Frišauf“. Ten hamerník měl krásnou dceru, ale kdopak ze zdejších mládenců by jí říkal Krumhild – říkali jí po tatínkovi Fryšava.

Jednou přišla průtrž mračen. Od cikhájských lesů se přivalila voda s takovou prudkostí, že horníci ani neměli čas vylizt z kutacích jam. Zahynul Frišauf i jeho dcera, která mu pospíchala na pomoc. Od té doby se prý říče říká Fryšávka a obci Fryšava. A aby se podobné neštěstí neopakovalo, zbudovali k zadření náhlých vod Brádelský rybník, aby bránil povodním.

Vlasteneční kněží v minulém století cítili ve jménu Fryšava němčinu, zdejšímu kraji cizí, a tak v začali důsledně zapisovat v matrikách jméno obce jako Vršava. Mysleli si totiž, že je to původní název po vrcholech hor kolem dědiny, nebo podle vrší – proutěných košů na chytání pstruhů, kterých v potoce bývalo donedávna přebíhaté. Jenže nejstarší písemné záznamy jméno Vršava neznají...

Fryšava je také odedávna sídlištěm hejn kavek, které stídlivají na vysokých stromech kolem hrbitova, zvlášť na podzim ve dnech kolem Dušiček. I zde si

lidová fantazie našla své vysvětlení, proč ti černí přáci tak naléhavě a smutně křičí: jsou to dušičky zemřelých, co leží na hřbitově. Připomínají a prosí, aby se za ně lidé modlili. Což ó to, na své zemřelé máme s láskou vzpomínat, v tom má pověst pravdu.

Lidová básnivost našla i vysvětlení, proč fryšavský hamr nakonec zanikl a zůstaly po něm jen stopy jam v polích a siruska z peci. Ten poslední hamernický mistr prý byl velmi nedbalý, stále jen seděl a popíjel v hospodě. Když sedláci vozili fůry s rudou, jeli kolem okna, kde seděl, a on si vždycky udělal čárku. Chytří sedláci objeli hospodu a za chvíli jeli s fůrou kolem okna znovu pro novou čárku. A takové hospodaření pak hamr nepřezil.

Ze starých archivů víme, že nejstarší název této dědiny byl Medlany. První osadníci sem totiž byli přivezeni od brněnských Medlánků a jméno vsi si vzali sem s sebou. V novoměstských registrech je k roku 1567 jméno Medlánský skrtnuto a opraveno na „Fryšava“. To jméno sem přivezli osadníci z obce Fryšava na Znojensku.

(Další zajímavosti o historii Fryšavy se dočtete v publikaci Mons. Ladislava Šimáčekla Oavěny lidových pověstí ze Žatčanských hor. K dostání je ve fryšavském kostele a na místní farně.)

Znáte nejstarší rodačku Fryšavy?

Fryšava pod Žákovou horou začíná nové tisíciletí setkáním rodáků a přátel obce. Fryšavská farnost k tomuto setkání vydává nové číslo farního občasníku Matouš. Naším příspěvkem je několik málo řádků o nejstarší rodačce Fryšavy.

Holčička, která spatřila světlo světa v chalupě č. 36 u koláře Josefa Brychty 6. listopadu roku 1898, dostala jméno Ludmila. Už jako šestiletá odjela se sestrou taťinka za snadnějším živobytím do Ameriky, neboť v rodině se nedostávalo potřebné pro všechny. V roce 1922 se přijela podívat na Moravu, poznat celou rodinu a vesnici. Po měsíčním pobytu se však vrátila zpátky do Ameriky. Tam se provdala za Arnošta Vodu, rodáka z Hlínska v Čechách. V manželství se jí narodili dva hoši – Arnošt a Pepík. V dopisech po celou dobu odloučení si uchovávala rodný jazyk. V nich vyjadřovala lásku k rodičům, sourozencům, rodišti.

Nyní žije v charitním domově ve městě Omaha ve státě Nebraska. Tam k ní dochází syn Pepík. Ve svých 102 letech je zatím, chvála Bohu, fyzicky i duševně čilá. Na nejstarší rodačku Ludmilu Voda, rozenou Brychtovou, vzpomene při mši svaté v neděli 8. července.

Za rodinu Brychtů
Josef, Fryšava č. 36

Děkují autorovi za velmi zajímavý příspěvek. V neděli 8. července při mši sv. v 9.00 h. budeme pamatovat na všechny živé a zemřelé rodáčky.

.lolp

Modlitba za zemřelé

Chci před Tebou, Pane, vzpomenout na své mrtvé. Na všechny, kteří patří ke mně a odešli. Připadá mi, jako by se mnou životem šla velká skupina lidí a každým okamžikem se někdo mičky odloučil, odbočil z cesty a ztratil se ve tmě. Skupina je stále menší a tišší a jednoho dne také já mičky odbočím...

Ti, kteří odešli, mlčí. Napodobují tvé mlčení. Zůstávají pro mne skrytí, protože vešli do tvého života. Slova jejich lásky ke mně splýnula s jásetem tvé nekonečné slávy. Zde na světě se my lidé ustarané a uspěchané ujíší ujíme o vzájemné lásce. Ty však chceš, abychom na důkaz víry pomocí skutků opustili sami sebe a smysl svého života našli v tvém životě. V něm žijí ti, kteří nás předešli, protože žijí, mlčí. My naproti tomu hlasitě mluvíme, abychom zapomněli, že jsme smrtelní...

Karl Rahner

Celý život hledá člověk domov.

Jediný domov, ve kterém může žít věčně, je láska.

P. Bosmans

Pravidlo života

Jednej počestně, popljej morestně, - zdravý budeš.

Pracuj vždy pilně, utrácej mírně, - bohat budeš.

Usměj se vřdně a jednej klidně, - hodný budeš.

Odpusť chybujičim, dej dar prosicim, - dobrý budeš.

V knihách se vzdělávej, co nové poznávej, - moudrý budeš.

Hříšníky napravuj, hádavce uklidňuj, - správný budeš.

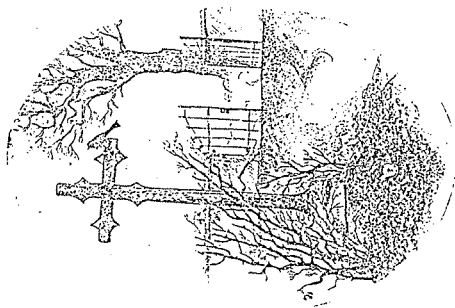
Boha vždy uctívej, k Němu se modlítej, - zbožný budeš.

Přátelství podporuj, rvačky nepodněcuj, - mírný budeš.

Veď život klidný, sporům se vyhni, - šťastný budeš.

Stále buď pamětliv: Nebudeš věčně živ! – Jednou zemřeš!

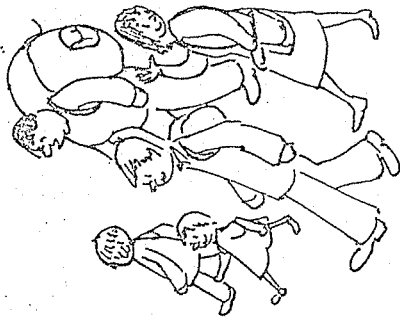
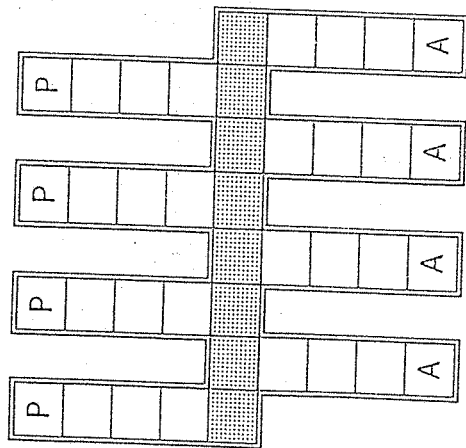
(Kolem roku 1600 jindřichohradští jezuité toto dávali na rozloučenou do života absolventům své školy. Z latinského originálu přeložil Ladislav Šimáček.)

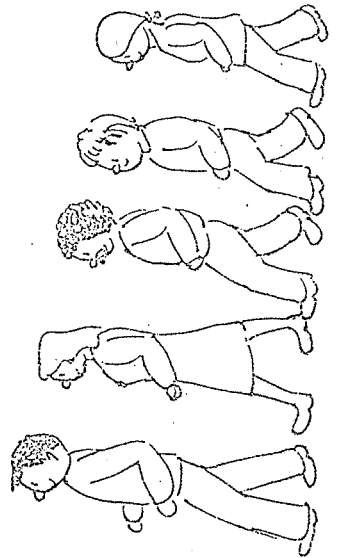
KAM JDOU?

Na začátku prázdnin slavíme slavnost dvou světců. Skupina mladých lidí jde na pouť. Víš, které místo je cílem jejich putování?

1 2 3 4 5 6 7 8

1. Nádoba na smažení. – 2. Úsek (např. Závodu míru). – 3. Žok na obilí.
4. Nauka o morálce. – 5. Výrůstek na hlavě jelena.
6. Učitel svatého Vojtěcha.
7. Naše hlavní město.
8. děvče.

K ZAMYŠLENÍ

O zapomětlivém princí
Byl jednou jeden král a ten poslal svého syna za trest do vyhnanství do daleké země. Princ trpěl hladem a zimou a přestal už doufat v odpuštění.

Uplynulo několik let. Král poslal za svým synem vyslanec, kterému přikázal, aby synovi vyplnil všechna přání.

Vyslanec to sdělil princí. Ten na něj užasle pohlédl a řekl jen: „Dej mi kus chleba a teplý kabát.“

Úplně zapomněl, že je princ a že se může vrátit do paláce svého otce a žít jako král.

(Bruno Ferrero)

A válka nenastala

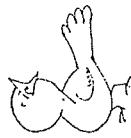
Když se válka mezi dvěma sousedními národy zdála nevyhnutelná, vyslali vojevůdci obou zneprátených stran svoje vyzvědače, aby vypátrali, kudy by se do sousední země dalo nejsnáze vtrhnout. Zvědové se vrátili a na obou stranách podali stejné hlášení: Na hranici existuje jediné místo, které se pro takový úder hodí.

„Bydlí tam však jeden hodný sedlák se svou půvabnou ženou. Mají se rádi a to znamená, že jsou nešťastnějšími lidmi na zemi. Potáhneme-li však přes jejich pozemek, zničíme jejich štěstí. Žádná válka tedy nemůže být.“

To uznali i vojevůdci, a tak válka nenastala, jak může pochopit každý člověk.

(Čínská pohádka)

PRO ZASMÁNÍ

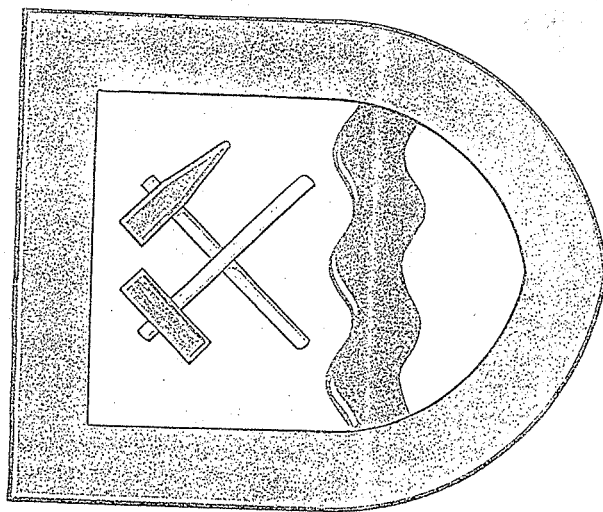

Starého pána se jednou ptali, jestli se mu v životě splnily jeho dětské sny.
„Ano, jeden sen se mi splnil. Když mi byly čtyři, nesnášel jsem, když mě česali. Toužil jsem být plešatý.“

Paní učitelka se ptala svých malých žáčků, co kdy udělali laskavého pro zvířátka. Následovalo několik dojmavých příběhů. Když přišel na řadu Pepiček, pochlubil se: „Já jsem nakopl kluka, protože kopal psa.“

Modlitba při žehnání praporu

*Bože, v tobě má původ každé pravé společenství.
Požehnej všem, které spojuje toto znamení,
aby byli nositeli jednoty, vzájemné pomoci a pokoje.
Ať jejich práce a snahy upevňují tvou vládu,
které jsou ve shodě s tvou vůlí
a s evangeliem tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána.
Amen.*

Matouš, farní občasník
Vydává Římskokatolická farnost Fryšava